

M. Saim UYSAL

Fakirleştiren büyüme

15.3.2019

2018 son çeyreği ile yıllık dönem itibariyle büyüme oranları açıklandı. Ülke ekonomisi 2018 yılı son çeyreğinde %3 oranında küçüldü. Yıllık bazda ise ilk çeyreklerdeki yüksek büyümeler nedeniyle %2,6 büyüdü. 2017 yılında 851 milyar dolar olan GSYH (Milli Gelir) 2018 yılında 784 milyar dolara indi. Kişi başı GSYH bazında ise 10 yıl önceki (2007) 9656 dolardan 9632 dolara düştü. Geçen yıl milli gelirimiz ve kişi başına milli gelir dolar bazında %9 küçüldü. Unutmayalım 2013 yılında kişi başına GSYH 12.480 dolardı. Çeyrekler bazdaki büyüme düşüşleri daha da çarpıcı. Sırasıyla ilk çeyrektekilerden itibaren %7,4, %5,3, %1,8, -%3 oranları küçülmenin 2019 yılı ilk çeyreğinde de devam edeceğini gösteriyor. Büyüme rakamlarının detayına girdiğimizde ise hane halkı tüketiminin (-) %8,9 azalması iç talep çöküşünün, sermaye oluşmasının (-) %12 ve ithalatın (-) %24.4 azalması ise büyüme dinamizminin 2019 ilk çeyreğinde de kolay kolay harekete geçirilemeyeceğini ortaya koyuyor. TÜİK'in büyüme hesaplamalarının geçmiş dönemlere ilişkin revizyonlarında problemler var. Kurumun şeffaf ve gecikmeksizin revizyon yapması gerekiyor.

Türk ekonomisinin makroekonomik göstergeleri "resesyon" içinde olduğumuzu açıkça gösteriyor. Enflasyon TÜFE'de 19,67, ÜFE'de %29,39, faiz oranı %19,03, sepet kur 5,83, CDS lerimiz 334 civarı cari açığımız (-) 27,6 milyar dolar, işsizlik %12,3, reel kur efektif endeksi 77'lerde, bütçe dengesi 72,6 milyar TL, borçlarımız milli gelirimizin %58 leri civarında, rezervlerimiz ise 10 milyar dolar düşerek 97 milyar dolar civarında seyrediyor.

Seçimler sonrasında ekonomi yönetimini bekleyen ciddi sorunlar mevcut.

- Çökmüş bir iç talep. Zira, hane halkı gelirleri yüksek enflasyon nedeniyle bir önceki yıl ciddi oranda azaldı. Gelişmekte olan ülkelere göre %30 seviyelerinde negatif ayrıştık.

- Güven endeksleri düştü. Piyasada satıcı-alıcı arasındaki kredilendirme kayboldu. Bu da iş kapasitesinin azalmasına yol açtı.

- İhracat büyümeye pozitif katkı vermekte beraber artış hızında azalma var. Euro bölgesindeki ekonomik küçülme muhtemel ihracatımızı olumsuz etkileyecek.

- Bankacılık sisteminde kamu bankaları kredi genişlemesindeyken özel bankaların kredi artışı sınırlı. Kredi yapılandırma sisteminin kamu eliyle düzenlenmesi gerekmektedir. Aksi halde büyümeyi harekete geçirmek mümkün değil.

- Seçim sonrası izlenecek maliye ve para politikasında gevşeme yaratılmaması önemli. Zira 2019 bütçe açığı hedefine öyle görünüyor ki yerel seçimlere kadar ulaşılacak. Büyüme ve enflasyon hedeflerini gerçekleştirmede izlenecek politikaların birbiriyle uyumu iyi yapılamazsa istenilen sonuçlar elde edilemez.

- Kurumların ve reel sektörün borçluluk sorunu uzun sürecektir bir resesyonun habercisi, kişi kredi kart borçları da her geçen gün hızla artıyor.

- Son olarak hem yüksek enflasyonu hem de daralma veya potansiyelin altında çok küçük oranda bir büyümeyi beraber yaşayacağız.

2017-2018 Büyüme rakamlarını karşılaştırdığımızda TL bazında büyüsek de dolar bazında küçüldük. İktisat Literatüründe “fakirleştiren büyüme” kavramı var. TL bazında büyüyen, dolar bazında küçülen ekonomimizin dış ticaret hadleri de aleyhine geliştiğinden büyümeye rağmen refahımız düştü, bir anlamda fakirleştik. İhracat birim değer endeksinin ithalat birim değer endeksine bölünmesi suretiyle bulunan “Dış Ticaret Haddi”miz 2018 yılında önceki yıla göre 2,7 puan azalarak 102,3 oldu. Ülkemiz 2018 yılında Türk Lirası olarak % 2,6 büyümesine rağmen refahımız artmamış aksine küçülmüştür.

Bu yılın ilk yarısını resesyon içinde geçireceğiz. İkinci yarıda düzeltmeler başlayabilir. Bu ortam içinde kamuya düşen seçim sonrası orta vadeli bir strateji içinde yapısal reformları esas alan yeni bir hikaye” yazması ve bunu iç ve dış piyasalara ayrıntılı anlatarak ikna etmesi gerekiyor. Özel sektörün bu dönemde gider ve maliyet kontrolünü daha dikkatli yaparak verimlilik arttırıcı önlemler almasında yarar var. Güven ve istikrar ile evrensel demokrasi ve hukuk ilkelerine dayalı ortam oluşturmamız gerekiyor. Aksi halde son on yılda yaşadığımız gibi “Orta Gelir Tuzağı”ndan çıkmamız mümkün olmuyor.